

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu
transnaturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

II. De tertia, & quarta specie oppositionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)

oritur ex earum impossibilitate, sed ex eo, quod subiectum vnius non sit capax alterius, etiam si sit priori destitutum: quanquam enim tollatur à pariete albedo, non ob id poterit naturaliter in illo recipi intellectio, & licet hæc anima desit, non propterea albedo potest in eam introduci. Proinde albedo, quantum est ex se, immediatè non magis pugnat cum intellectu incorporea, quam cum aliis accidentibus corporeis; et si subiectum eius esset capax, posset cum ea coniungi: quid mirum ergo, si non sit ei propriè contraria? Hæc autem ratio non procedit in formis substantialibus, aut accidentalibus homogeneis: nam si subiectum destituatur, verbi gratia, vna anima rationali, poterit recipere aliam: haud ergo ex incapacitate subiecti non introducit alia, sed ex impossibilitate cum priori: quæ certè nescio, quo iure possit negari: ea vero admissa, planum est formas ita impossibiles contrariari. Hæc de contrarietate immediata: quod enim atinet ad mediatam; albedo v. g. & intellectio ei sunt obnoxia: cum enim albedo postulet subiectum materiale, & albedini ineptum; sit, ut ambæ mediante subiecto sint impossibiles, & ac proinde contrariæ.

17 Discrimen oppositionis contrariæ à relatiua iam est supra traditum: eius autem à contradictoria est perspicuum, quia hæc est inter formam, & eius carentiam, illa vero inter duas formas: quod vero differtur eam à priuatiua, & est idem, & præter illud alia non pauca adducuntur ex Aristotele capite sequenti.

C A P V T II.

De tertia, & quarta specie oppositionis.

18 **O**ppositio priuatiua est ea, quæ versatur inter habitum, & priuationem: nomine autem habitus intelligi solet forma, aut quasi forma, priuationis vero carentia habitus in subiecto illius capaci: ut cæcitas, quæ visum accidentalem tollit, utque esse edentulum, quod non formam aliquam accidentalem, sed substantiam, videlicet dentes eximit, at substantiam, quæ habetur intus formæ cuiusdam. Huius discrimen oppositionis à relatiua traditum est supra: à contradictoria tradetur infra: à contraria vero in primis est, quod illa sit inter formas positivas, hæc vero inter formam, & eius carentiam.

19 Rursus secundò in contrariis malum (vtrique morale) opponitur, tum bono, tum etiam malo: at bonum soli malo: verbi gratia, auaritia, & liberalitati, & prodigalitati; sed liberalitas, non sibi, sed solis extremis vitiosis, in quorum est confinio posita: cæterum in priuatiuis malum physicum soli bono opponitur, & è conuerso, verbi gratia, cæcitas soli visui, & hic soli cæcitati. Deinde tertio contraria respiciunt interdum subiectum idem specie, & non solo genere, ut virtus, & vitium hominem, interdum vero solo genere idem, & specie diuersum, ut albedo, & nigredo, animal, aut corpus, ita tamen, ut prior sit debita cygno, & posterior coruo. At priuatiue opposita intuentur semper idem specie subiectum: verbi gratia, cæcitas, & visus, ita instituuntur, ut cuiuscunque speciei subiectum, est capax visus, in eodem esse possit cæcitas, & è conuerso.

20 Præterea quartò: contraria omnia, vel sunt sub eodem genere proximo, ut albedo, & nigredo, aut

calor, & frigus, priores enim qualitates subiiciuntur colori, & posteriores qualitati paribili, & primæ, vel sub eodem remoto, ac sub diuersis proximis, ut liberalitas, & auaritia aut scientia, & opinio erronea, illæ namque sunt, sub genere habitus moralis, & voluntatis proprij, hæc vero sub genere habitus intellectualis. Ast priuatiue opposita haud sunt vllatenus sub eodem genere, alterum enim est ens, & alterum non ens; enti autem, & non enti quod potest esse commune genus? Vltèrius quintò contraria possunt esse simul in eodem subiecto, aut quoad gradus remissos, quo pacto aqua, v. g. cum tepescit, est simul frigida, & calida; aut quoad gradus intensos, sed respectu diuersorum, qua ratione in intellectu simul est perfecta scientia vnius conclusionis, & error alterius: cæterum contraria, quatenus ita impossibilia, contraria sunt in actu signato, non vero in actu exercito, & non propriè, sed impropriè. Verum ne ita possint coniungi priuatiue, & habitus: nam nequit aliquis esse simul cæcus, & videns absolute loquendo, vel dentatus, & edentulus.

21 Sextò contrariorum, alia se expellunt formaliter tantum, veluti albedo & nigredo, quarum neutra est effectiua alterius qualitatibus eiusdem secum speciei: proinde albedo non efficiendo aliam in subiecto nigro, illud dealbat, sed non patiendo nigredinem in eo subiecto, in quod ipsa introducit ab alia causa, atque merito naturalis cuiusdam impossibilitatis cum illa, parique ratione nigredo subiectum prius album denigrat: alia vero se expellunt, non formaliter modo, sed etiam effectiue, ut cum calor alium in subiecto antea frigido efficit, & hoc effectum frigiditatem deturbat. Cæterum opposita priuatiue nunquam se expellunt efficienter: haud enim visus, verbi gratia, producit alium visum, quo tollatur cæcitas, hæc etiam, quod caput est, haud producit aliam cæcitatem, haudve ab alia producit, propterea quod non ens nequeat producere, aut produci: solum ergo se quodammodo expellunt huiusmodi opposita formaliter, & quatenus sunt impossibilia inuicem.

22 Septimò: contraria, si sint immediata, ita sunt instituta, ut semper, & in quocunque temporis discrimine eorum alterum debeat inesse subiecto proprio, sanitas, verbi gratia, aut mobus animali: quamuis enim medici cum Galeno inter ægritudinem, & sanitatem adstruant quendam statum medium, moraliter utique, & secundum æstimationem; at rigorose loquendo eiusmodi status medius nequit admitti, ut certo certius. Ab his autem contrariis differunt priuatiue opposita: siquidem in catulo, qui est subiectum proprium, & connaturale visus, & cæcitaris, ante septimum diem, nec reperitur visus, ut constat, nec etiam cæcitas: hæc enim est carentia visus in subiecto apto, ac tempore debito, & à natura statuto, quod cum non decurrat ante septimam lucem, non mirum, si tunc catulus non possit denominari propriè cæcus. Quod si contraria sint mediata, ut albedo, & nigredo sine eis subiectum proprium, & connaturale, v. g. paries potest esse; idque signata quacunque temporis differentia. Ast non semper subiectum proprium formæ & priuationis potest simul vtrique carere: nam post septimum diem necesse est, ut catulus sit, vel videns, vel cæcus.

23 Octauò quamuis ob particularem exigentiam vnius contrarij haud sit necesse eo existente, alterum etiam in rerum natura existere, id, quod perspicue docet Aristoteles in categor. cap. 10. textu 9. cæterum ut idem tradit libro 2. de celo textu 18. ob complementum, & perfectionem vniuersi, eius coexistentia,

coexistentia, & simultanea est non parua necessitas: spectat enim ad vniuersi pulchritudinem, & decus contrariarum qualitarum multitudo: quid namque facilius, quid etiam rerum conseruationi magis contrarium esset, quam si omnia frigore rigerent, aut calore aestuarent, aut siccitate arerent, aut humiditate diffunderent, atque lapsarent: quantum pratis deperiret ornatus, & perfectionis, si tantum viterent, & nec in eis candicarent lilia, nec vaccinia pigrescerent, nec flauesceret crocus, nec palleret viola, nec plena pudoris purpurasceret rosa, nec cetera demum adesset colorum varietas. Hoc autem pacto non est necesse, ut existente forma in rerum natura, eius priuatio inueniatur alicubi: cum enim priuatio sit non ens, adeoque omnis expers perfectionis, certe ad vniuersi perfectionem, & complementum eam dari non oportet. Ceterum aliis de causis, & quæ est rerum creaturarum imperfectio, & vicissitudo, nunquam est vlla forma in vno subiecto, quin sit in aliquo alio eiusdem priuatio: nam v.g. inter tot videntes semper est aliquis cæcus, inter tot comatos aliquis caluus, inter tot denudatos, aliquis edentulus &c.

24 Nonum discrimen inter priuatiue opposita, & contraria, illudque operosius ceteris ab Aristotele traditis est ab vno contrario ad aliud esse regressum, secus vero à priuatione ad habitum: potest enim, ait Philosophus, quis reddi de calido frigidus, & de frigido calidus iterum: necnon de sano ægrotus, & de conuerso: item de vitioso studiosus, & de studioso vitiosus: at qui semel obcæcatus est, nunquam potest videre; nec qui caluus factus est comam nutrire, nec denique edentulus emittere dentes: ceterum aduersus hanc rationem discriminis obiectio vulgaris est ætrem, v.g. fieri de lucido tenebrosus, & rursus de tenebroso lucidus; quæ sunt nimirum dierum, ac noctium vices: item hominem post somnum vigilare, & post vigiliam dormire, atque hac alternatione vitam suam tueri: deinde oculum de vidente non videntem, & de non vidente videntem, & intellectum de cognoscente obliuiscens, & de obliuiscens recordantem effici: paremque esse rationem ceterarum facultatum vitalium in ordine ad suos actus: quæ cum ita sint, videri sanè esse regressum non minus à priuatione ad habitum, quam ab vno contrario ad aliud.

25 Cardinalis Tolerus, Suarez, & alij respondent à priuatione ad habitum eundem numero nunquam reditū naturaliter, ac citra miraculum; ac bene ad eundem specie. Contra, quia ne ab vno contrario ad aliud numero idem fieri potest naturaliter reditus, sed duntaxat ad aliud eiusdem speciei: eo ergo ex titulo haud dissident inuicem contrariè, & priuatiue opposita, cum tamen Aristoteli propositum sit ostendere quod dissideant. Quid à quod sint non plures, qui eandem numero formam post priuationem sui naturaliter redire existimant. De quo tamen in physica.

26 Simplicius, & Niphus respondent, quoties habitus est ingenuus subiecto, eiusque naturalis proprietas, ad eum à priuatione non esse regressum; secus vero, si sit indebitus subiecto. Contra tamen quia frigus debetur aquæ, estque eius passio propria: & tamen aqua de non frigida fit iterum frigida. Deinde ea moderatio (siue sit vera, siue secus) locum etiam habet in contrariis: eorum enim alterum, si sit subiecto à natura insitum, eiusque inseparabilis proprietas, sanè hoc ipso ab vno ad aliud non licebit regredi: quo pacto nec cygnus de albo niger, aut è diuerso fieri potest, nec similiter coruus.

27 B. Thomas q. 2. de malo art. 12. ad 13. respondet à R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

priuatione potentia ad hanc non esse regressum: ac esse à priuatione actus alicuius ad illum: cum ergo cæcitas, v.g. sit priuatio potentia visuæ, & surditas auditiuæ, nil mirum esse, si non possint hæc semel amissa restitui: locum autem, vigiliam, visionem, & cognitionem esse actus, adeoque ad eas à priuationibus posse rediri. Contra tamen primo, quia dætes sunt actus quidam, aut veluti actus, & non potentia: ac edentulus nequit eos naturaliter recuperare: contra secundo, quia frigiditas, est naturalis potentia aquæ, non minus, quam visus hominis: ac semel amissa, potest, & solet restitui: quæ cum ita habeant, nec verum est à priuatione actus, ad hunc semper esse regressum, aut nunquam esse à priuatione potentia ad istam.

28 Soncinas, & Caietanus respondent, quoties priuatio non magis supponit formam in subiecto quam è contrario, sed ambo illud æquè immediate respiciunt, esse regressum ab alterutra ad aliam: eiusmodi autem esse lucem, & tenebras, somnum, & vigiliam, visionem, & cognitionem, atque vtriusque carentiam: ac non licere regredi ita, si quando priuatio formam supponit, velut se priorem, ut cæcitas visum, & mors vitam. Contra etiam: quia cum dicitur, formam supponi interdum in subiecto, eique conuenire ante priuationem: vel sermo est de conuenientia in actu, ut aiunt, primo, siue, quod perinde est, de aptitudine subiecti ad formam recipiendam: atque ita omnis priuatio præsupponit formam subiecto conuenientem, cum nulla non definiatur carentia formæ in subiecto eius capaci, siue ad eam apto. Vel propterea sermo est de conuenientia in actu secundo, siue de actuali possessione formæ: & sic non visio in homine, haud præsupponit visionem, sed è diuerso se res habet: nisi vero quis possit in vtero matris, atque in lucem nondum editus videre: nihilominus homo de non vidente fit videntis: falsa ergo est ea regula, quæ statuitur, non esse regressum à priuatione ad habitum, quoties hic illam supponit.

29 Quapropter expeditior difficultatis solutio me iudice est, quotiescunque contrarium aliquod vi alterius expellitur à subiecto, naturaliter redire posse, si minus idem numero, ac certè idem specie, quod erat antea, ut visere est in contrariis ab Aristotele in exemplum adductis, atque etiam in quibuscunque aliis: si quando vero contrarium aliquod expelli nequit à subiecto vi alterius, scilicet ob peculiarem subiecti conditionem, nil mirum esse, si tunc nullus sit naturali regressui locus. Ceterum non quotiescunque expellitur habitus per priuationem ab hac ad illam licere regredi: aliquando tamen illicitum esse: prius enim constare exemplis à philosopho positis; posterius vero exemplis contra eum obici solitis. Quod, si inquiratur, quænam sit regula generalis, vnde dignosci possit, quando à priuatione est regressus ad habitum, & quando non; eiusmodi regulam nullam esse, ut farentur tandem Conimbricenses, Louanenses, Raphael Auerla, & alij non pauci doctorum. Hæc de oppositione priuatiua.

30 Quod attinet ad contradictoriam, ea definiri solet à quibusdam, quæ interuenit inter formam, & carentiam eius, ut sedere, & non sedere. Verum aduersus hanc definitionem talis existit difficultas, cui nescio quo pacto possit satisfieri: oppositio priuatiua est oppositio inter formam, & carentiam eius in subiecto apto: ergo est oppositio inter formam, & eius carentiam; ergo tantum addit supra oppositionem contradictoriam quandam accidentalem differentiam, videlicet subiectum aptum, & capax, quod quidem est extra essentiam carentiæ secundum se sumptæ.

& contradictionis adeo: quemadmodum ergo vitiosa est diuisio viuents in viuens sensibile, & viuens album, quoniam in ea diuisum vna ex parte contrahitur per differentiam essentialem, & ex alia per differentiam accidentalem; ita similiter haud carebit vitio oppositionis diuisio in contradictoriam, & priuatiam, quandoquidem illa contrahit oppositionem in communi per differentiam essentialem, & hæc per accidentalem.

31 Secundo definiri consuevit à quibusdam oppositio contradictoria, ea, quæ intercedit inter formam, & eius carentiam in subiecto: quo fit inquit, oppositionem priuatiam haud adicere differentiam accidentalem subiecti apti supra carentiam secundum se in oppositione contradictoria clausam, aut consequenter supra hanc, sed duntaxat differentiam essentialem aptitudinis supra subiectum secundum se, adeoque supra oppositionem contradictoriam tali subiecto constitutam: proinde diuisionem tradi per differentias non accidentales, sed essentielles. Verum ne hoc pacto explicata oppositio contradictoria facit, vt diuisio oppositionis in eam, & priuatiam sit bona: siquidem omnis oppositio priuatiua est oppositio inter formam, & eius carentiam in subiecto; contra vero omnis oppositio contradictoria, siue inter formam, & eius carentiam in subiecto, haudquaquam est priuatiua, siue inter formam, & eius carentiam in subiecto apto: quemadmodum omnis homo est animal, non tamen omne animal homo: sicut ergo diuisio viuents in hominem, & animal, esto sic per differentias essentielles, non est legitima, nimirum, quia membrorum diuidentium, alterum includitur in altero, ita similiter in præsentibus, &c. Dices cum Conimbricenses, in catheg. cap. 10. questione vnica articulo 5. §. Hinc suboritur. Carentiam in subiecto per quam definitur contradictio, præscindere ab aptitudine subiecti, per quam definitur soler oppositio priuatiua, adeoque ab hac posteriori oppositione priorem illam: atque hoc satis esse, vt diuisio in vtramque facta valeat. Sed quod non sit satis, liquet animalis, & hominis exemplo: quamuis enim in illud cum præcisione ab hoc distribuatur viuens, nihilominus distributio est inhabilis, & parum dialectica.

32 Aliter ergo contradictionem definio eam, quæ interuenit inter formam, & carentiam eius in omni subiecto collectiue sumpto; cum tamen priuatiua sit inter formam, & carentiam formæ in solo subiecto apto, & habili. Hinc constat diuisionem oppositionis in vtramque factam, non esse per vnam differentiam essentialem, & aliam accidentalem: haud enim in altera sumitur carentia nuda, & secundum se, & in altera eadem simul cum subiecto apto, sibi extrinseco, & accidentali. Claret etiam eam haud fieri in rationem superiorem, & inferiorem, includentem, & inclusam: siquidem collectio omnium subiectorum, & collectio eorum duntaxat, quæ sunt capacia formæ, ad eamque recipiendam apta, nequaquam comparantur inuicem, eo modo, aut siue homo, & animal: nec enim vna collectio est alia, aut è conuerso: differunt ergo tantum ambæ, penes magis, vt aiunt, & minus, vti numerus ternarius, verbi gratia, & quaternarius: vnde sienti diuisio numeri in hos est legitima, & ad regulas Dialecticæ exacta, ita, & quæ sit oppositionis in contradictoriam, & priuatiam.

33 Ex dictis emergunt duo discrimina inter oppositionem contradictoriam, & priuatiam. Primum est, illam præscindere à subiecto apto, secus vero hanc:

quamuis enim ea præcisio haud sufficiat ad integram, & perfectam definitionem contradictionis, vt visum est paulo supra; at satis, superque est ad eius à priuatiua differentiam: nec mirum plus requiri ad definitionem, quam ad differentiam, cum illa latius, quam hæc pateat, & insuper genus includat. Secundum discrimen est, contradictionem esse oppositionem immediatam, cum nullum subiectum sit, de quo non asserueris verè, sedere, v. g. vel non sedere, plura vero sint, de quibus verè possit asseri, nec cecitatem eis inesse, nec visum, scilicet lapides, & ligna; atque vniuersim in anima omnia.

CAPVT III.

Quanam sit diuisio oppositionis in quatuor species superius explicatas.

34 **E**Am circa quares primo, an sit adæquata, omnemque continens oppositionem? Quod enim talis non sit, hisce videtur argumentis posse persuaderi. Primum esto. Differentiæ essentielles, cuiusmodi sunt rationale, inanimabile, rugibile, &c. sunt oppositæ: tum, quia id perspicue docet Arist. in postpradicam. c. 12. idemque in met. lib. 5. c. 10. insinuat: tum, quia repugnant inuicem; fierique nequit, vt earum plures eidem speciei conueniant: Boëtius autem hoc loco, & ceteri Dialectici communiter oppositionem tradunt esse duorum repugnantiam, & impossibilitatem quandam. Atqui talis oppositio haud est contradictoria, vel priuatiua, cum sit inter extrema duntaxat positiva: haud etiam est relatiua; cuiusmodi enim differentiæ sunt disparatæ; nec suapte natura ad inuicem: haud denique contraria; omnis namque contrarietas est in ordine ad verum aliquod subiectum, cuiusmodi sanè nullum est differentiarum essentialium, quippe quæ sunt indistinctæ à ratione, quam contrahunt, eaque, quam constituunt, adeoque neutri velut subiecto possunt insidere.

35 Secundum argumentum sit: vt oppositio inter duos entia, alia est contraria, & alia relatiua, quæ vero est inter ens, & non ens, vel contradictoria, vel priuatiua; quidni etiam ea, quæ est inter duo non entia, vt v. g. inter esse cæcum, & non esse cæcum constituat vnam, vel duas oppositionis species super quatuor illas vulgatas: Tertium argumentum esto: oppositio inter formam, & eius carentiam in subiecto capaci, eiusve priuationem est quædam species oppositionis distincta à contradictione, quæ formam cum carentia sua in nullo subiecto permittit coherere, sed potius ab omni eam excludit: similiter ergo erit peculiaris ac distincta oppositio ea, quæ visitur inter formam, & eius carentiam in subiecto inepto, eiusve putam negationem: proinde, non quatuor erunt, sed quinque oppositiones.

36 Ceterum eam diuisionem esse adæquatam, & Aristoteli est magis consentaneum, & sponte sua longè probabilius. Primum argumentum contrarium non premit admodum: namque tamen repugnantia differentiarum essentialium sic latet, & vulgari modo oppositio; id, quod solum voluere Boëtius, & Aristoteles ipis obiectis; at ea propriam, ac strictam rationem oppositionis nequaquam vendicat: primò, quoniam omnis oppositio vera debet esse quadam ratione inter duo tantum: siquidem Pater, v. g. opponitur relatiue soli filio, non vero tum ei, tum etiam Domino, seruo, maiori, simili, æquali, &c. Rursus non sessio soli contradicit sessioni, non vero stationi, cubationi, cursioni, dormitioni, &c. è diuerso etiam